Universitaire Bibliotheken Leiden

Jaarverslag 2012

. Universiteitsbibliotheek
. Bibliotheek Rechtsgeleerdheid
. Bibliotheek Sociale Wetenschappen
. Bibliotheek Wiskunde en Natuurwetenschappen
. East Asian Library
. Library Learning Centre Den Haag

Universiteit Leiden

Inhoudsopgave

3 highlights uit 2012 4
Van Sleutelstad tot Hofstad: uitbreiding naar Den Haag 4
Verbouwing met de hoofdletter V 4
Klaar voor de toekomst 4
Er is er één jarig 5
Onderzoek 6
Onderzoeksdata veilig en toegankelijk met datamanagement 6
Open Access: Vrije toegang tot wetenschappelijke publicaties 6
1000 scripties online 7
1,5x meer downloads van wetenschappelijke publicaties 7
Symposium Participation in Research 7
8 Nieuwe Virtual Research Environments 7
Onderwijs 9
11 cursussen om informatievaardigheden te bevorderen 9
Samen tegen studieuitval rond scriptiefase 9
Virtuele kennismaking met uw bibliotheek 9
Nieuwe rugnummers: de Library of Congress Classification 10
Moot Court instructies 10
Groepswerkplekken 11
Mediawijzer: maak kennis met open access 11
Collecties 12
15x nieuw in de algemeen wetenschappelijke collecties 12
Nieuw in de bijzondere collecties 14
Gedigitaliseerde of gecatalogiseerde bijzondere collecties 14
15 aanwinsten voor bijzondere collecties 14
3 tentoonstellingen binnenshuis 15
2 tentoonstellingen buitenshuis 15
5x universitaire collecties in (inter)nationale musea 15
18 Snapshots in uw mailbox 16
20x in Leidsch Dagblad: de Schatkamerserie 16
25.000 academische collecties online 16
3 ontdekkingen in de bijzondere collecties 16
5 collega's in de prijzen 17
Kwaliteit 18
20% response op ons tevredenheidsonderzoek 18

Prestatie indicatoren 18
3 voorbeelden van succesvolle Faculty Liaison 18
Een AHa-Erlebnis in Leiden 18
Bakkie troost 19
Financieel overzicht 2012 20
Exploitatieoverzicht 2012 20
Formatieoverzicht 2012 21
Nog even wat belangrijke cijfers op rij 22

3 highlights uit 2012

Drie gebeurtenissen uit 2012 die volgens ons nog even de aandacht mogen krijgen zijn de opening van onze 6e locatie, onze grootste verbouwing tot nu toe en ons 425-jarig bestaan.

Van Sleutelstad tot Hofstad: uitbreiding naar Den Haag

In 2012 opende Universitaire Bibliotheken Leiden een Library Learning Centre op de Campus Den Haag. Wat meteen opvalt aan deze bibliotheek is dat er - op een paar naslagwerken en verplichte literatuur na - geen boeken staan. De ruimte is gevuld met 14 werkplekken en 250 lockers waar u uw aangevraagde boeken kunt oppikken. De boeken komen uit de bibliotheken Rechten en Sociale Wetenschappen en uit de Universiteitsbibliotheek. Ze worden bijna dagelijks op aanvraag met een busje van Leiden naar Den Haag gebracht om studenten en medewerkers van de Campus Den Haag de reis naar Leiden te besparen. Deze transportdienst is populair: we krijgen regelmatig de vraag of deze uitgebreid kan worden naar alle bibliotheken. Dat zoeken we uit.

Verbouwing met de hoofdletter V

Sinds de Universiteitsbibliotheek intrek genomen heeft aan de Witte Singel in 1983 was er weinig aan de inrichting veranderd. De werkplekken en voorzieningen voldeden al lang niet meer aan deze tijd. Zo zagen we de laptops en iPhones aan hun voedingssnoeren aan de plafonds hangen waar studenten nog één van de dun gezaaide stopcontacten gevonden hadden. In 2007 begonnen we een grootscheeps herinrichtingsproject. We pakten eerst de Leeszaal Bijzondere Collecties aan, toen het Informatiecentrum op de begane grond, het entreegebied, de tentoonstellingsruimte en de kantine. Nu zijn we toe aan de meest uitgebreide en gecompliceerde verbouwing tot nu toe: de studiezalen op de eerste etage van de Universiteitsbibliotheek, de handbibliotheken voor bijzondere collecties op de tweede etage en een media ruimte in het Informatiecentrum.

Klaar voor de toekomst

Na de hele verbouwing is de Universiteitsbibliotheek klaar voor de toekomst:

- We gaan van 475 naar 741 werkplekken om tegemoet te komen aan het groeiend aantal bezoekers.
- We bieden variatie van werkplekken naar wens van onze bezoekers: werkplekken met computer versus BYOD werkplekken, afgeschermde samenwerkruimtes versus individuele studiekabinetten, stille ruimtes met individuele werkplekken versus levendige ruimtes waar groepjes aan ronde tafels samen kunnen werken. Er komen zitjes die verstopt zijn in boekenkasten, tijdschriftenpleinen en luie fauteuils met uitzicht.
- Afsluitbare samenwerkruimtes worden voorzien van smartboard en flatscreen waar ook u dvd's kunt bekijken.
- Alle BYOD werkplekken worden voorzien van wifi en meerdere stopcontacten voor laptop, telefoon, tablet en andere devices.

- Een nieuw netwerk maakt het mogelijk om met zware multimedia te werken.
- In de media ruimte komen meerdere flatscreens, koptelefoons en fauteuils om alleen of met een groepje naar dvd's of streaming media te kijken.
- De handbibliotheken voor bijzondere collecties worden slimmer ingericht om de vaak grote naslagwerken comfortabel te kunnen raadplegen.
- De hele bibliotheek krijgt een warme, meer tijdloze uitstraling met energiek rood en het karakteristieke grint van de pilaren.

Mitsen en maren

De herinrichting van de studiezalen in de Universiteitsbibliotheek is behoorlijk gecompliceerd omdat we aan allerlei eisen, regels en wensen moeten voldoen. Bijvoorbeeld:
. De bibliotheek en de voorzieningen moeten open en beschikbaar blijven voor het publiek.
. We willen zoveel mogelijk studieplekken van een gesloten deel elders in het gebouw compenseren.
. De collecties moeten toegankelijk blijven.
. Als we toch de boel openbreken kunnen we beter meteen verbeteringen aanbrengen in bekabeling… en in het luchtbehandelingssysteem, de klimaatregeling, de afvoeren, de alarminstallatie en ga maar door. Een hoop extra werk dus.

O… zo…

Tijdens de verbouwing in de Universiteitsbibliotheek lopen we tegen allerlei verrassingen aan die vaak snel en soms creatief opgelost moeten worden. Zo…
…bleek de riolering niet goed af te lopen en dus langzaam vol te lopen.
…was het nog een hele puzzel om een enorme hoogwerker in de entreehal te krijgen om nieuwe bewegwijzering op te hangen.
... bleek dat zonder overleg een op het oog minimale aanpassing aan de nieuwe kasten was gemaakt. Ons uiterst gedetailleerde plan om alle collecties de juiste plek te geven op de nieuwe leeszaal kon bijna de prullenbak in, maar onze betrokken medewerker kwam gelukkig snel met een goede oplossing.

Na de verbouwing…

… zijn er 741 studieplekken, 4 groepsstudieruimtes, 16 studiekabinetten en 1 media ruimte

Er is er één jarig…

Op 31 oktober 1587 opende de Universiteit Leiden haar eerste bibliotheek - en tegelijk de eerste universiteitsbibliotheek van Nederland - in de Gewelfkamer van het Academiegebouw aan het Rapenburg. Inmiddels beschikt de universiteit over zes bibliotheken, over ruim 4.200.000 boeken en biedt zij toegang tot 1.000.000 e-books en 600 miljoen online artikelen.

Wij vierden onze verjaardag onder meer met:

het prachtig geïllustreerde boek *Magna Commoditas. Leiden University's Great Asset. 425 Years of Library Services and Collections*. In het boek presenteren onze conservatoren onder meer hun favoriete stukken uit de bijzondere collecties. Een selectie hier van was ook te zien in onze nieuwjaarsgroet.

een reeks publiekslezingen over spraakmakende boeken uit onze bijzondere collecties zoals Erasmus *Lof der Zotheid* en Ibn Hazm's *De Ring van de Duif.* Voor de gelegenheid werden kostbare werken uit de kluis gehaald voor het publiek zoals de mooiste en meest uitgebreide *Atlas Maior* van Blaeu uit de Gouden Eeuw en de rake *Studentenschetsen* van Klikspaan.

Van 9 maart tot 30 juni 2013 krijgt de verjaardag nog een prachtig vervolg met een tentoonstelling in Museum De Lakenhal, waar een selectie museumwaardige topstukken uit onze bijzondere collecties tijdelijk tentoongesteld wordt voor het grote publiek.

Onderzoek

Universitaire Bibliotheken Leiden is een partner in onderzoek, zo blijkt ook uit wat we in 2012 bereikt hebben in samenwerking met onderzoekers en onderzoeksinstellingen: een dienst om datamanagement te begeleiden, open access voor meer verschillende typen van Leidse publicaties en 8 nieuwe Virtual Research Environments.

Onderzoeksdata veilig en toegankelijk met datamanagement

In samenwerking met de landelijke data archieven DANS en 3TU. Datacentrum hebben we het Leiden Research Data Office opgezet. Dit loket helpt Leidse onderzoekers bij datamanagement tijdens het hele onderzoekstraject: van de voorbereiding, opslag en toegankelijkheid van onderzoeksgegevens tot de archivering na afloop. Zo kunt u voor laagdrempelig advies en ondersteuning terecht bij uw eigen universiteitsbibliotheek en tegelijkertijd profiteren van de expertise bij de landelijke data archieven.

Open Access: Vrije toegang tot wetenschappelijke publicaties

Als wetenschappelijke instelling kunnen we niet om open access heen. Deze ontwikkeling zet het traditionele business model van auteur-uitgever-bibliotheek op zijn kop en heeft ingrijpende gevolgen voor financiering, auteursrecht en innovatie van onderzoek. Wij vinden het belangrijk om deze ontwikkeling weloverwogen tegemoet te treden. Drie manieren waarop we dat doen zijn:

LERU: In de League of European Onderzoek Universiteit (LERU) praat de universiteit op Europees niveau mee over de ontwikkelingen.

OAPEN: de bibliotheek van de Universiteit Leiden is één van de oprichters van Open Access Publishing in European Networks (OAPEN), het door de EU ondersteunde initiatief om open access-boeken te publiceren op het gebied van de sociale en geesteswetenschappen.

Knowledge Unlatched: Leiden University Press is een partner in Knowledge Unlatched, een samenwerkingsverband van bibliotheken en uitgevers die andere mogelijkheden zoeken voor financiering van wetenschappelijke publicaties binnen de kaders van open access.

De Universiteit Leiden stelt publicaties van haar wetenschappers online beschikbaar volgens het principe van *open access*. U kunt zelf uw publicaties uploaden in het Leids Repositorium. Uw werk is vervolgens ook terug te vinden met Google (Scholar) en de Catalogus van de bibliotheek. U kunt zo niet alleen uw eigen werk zichtbaar maken, maar ook gemakkelijk het werk van andere wetenschappers raadplegen, mits er geen embargo op zit.

1000 scripties online

Het Leids Repositorium is in 2012 flink uitgebreid. Naast publicaties van Leidse wetenschappers omvat het nu ook conference papers, scripties en oraties. In een jaar tijd zijn er meer dan 1000 scripties opgenomen op het gebied van sociale wetenschappen, geesteswetenschappen en archeologie.

1,5x meer downloads van wetenschappelijke publicaties

Het aantal downloads van Leidse wetenschappelijke publicaties in het Leids Repositorium is met 50% toegenomen ten opzichte van 2011. Dit toont opnieuw aan dat publicaties in het Leids Repositorium enorm aan zichtbaarheid en gebruik winnen omdat deze gevonden worden door vele algemene en gespecialiseerde zoekmachines.

Onze nieuwe Catalogus maakt de publicaties in het Leids Repositorium ook zichtbaarder. Voorheen moest u verschillende systemen raadplegen voor verschillende typen data: de Catalogus voor gedrukte werken, de Digitale Bibliotheek voor e-bronnen, het Leids Repositorium voor Leidse publicaties en DISC voor digitale bijzondere collecties. De nieuwe Catalogus doorzoekt met één klik al deze systemen. Zo krijgt u ook resultaten uit het Leids Repositorium, terwijl u er anders misschien niet aan gedacht had in dat systeem te zoeken.

(Foto: A. Kers, EUR)

Symposium Participation in Research

Ter gelegenheid van International Open Access Week 2012 organiseerde Universitaire Bibliotheken Leiden met de bibliotheken van TU Delft en de Erasmus Universiteit Rotterdam een symposium voor 150 deelnemers over het belang van open access publicaties voor de Global South. Dit is een mooi voorbeeld hoe Leiden, Delft en Rotterdam elkaar kunnen versterken door nauwe samenwerking op verschillende niveaus, zoals geambieerd door de drie instellingen.

8 Nieuwe Virtual Research Environments

In 2012 zijn 8 nieuwe Virtual Research Environments (VRE) opgezet voor de Universiteit Leiden: online omgevingen waar onderzoekers data, documenten en ervaringen kunnen uitwisselen rond een onderzoeksproject.

Lees op onze website hoe we u kunnen helpen een Virtual Research Environment in te richten.

De nieuwe VRE's van 2012 zijn:

- *Jus Post Bellum*: Via de VRE zijn alle papers, presentaties en biografieën van de sprekers verspreid. De conference papers worden nog uitgewerkt tot een publicatie, uit te geven door Oxford University Press.
- *Connecting in Times of Duress*: De VRE wordt gebruikt door AIO's en postdocs voor het delen van foto's, video-opnamen en het werk aan dissertaties. Een aantal AIO's werkt vanuit Afrika.
- *Bridging the Unbridgeable*: de onderzoeksgroep beheert in deze VRE

de scans die gemaakt worden van de teksten die zij bestudeert. Ze stelt er ook bestanden beschikbaar zoals working papers en presentaties.

- *MedPol – De relatie tussen politici en journalisten*:
  Het team wisselt met deze VRE vooral bestanden uit met data-codeurs in België en Frankrijk.
- *Montesquieu Instituut*: Het team organiseert regelmatig symposia en workshops en de VRE wordt onder meer gebruikt voor het beschikbaar stellen van papers en andere documenten voor deze bijeenkomsten.
- *Jean Monnet Centre*: DE VRE wordt onder meer gebruikt voor het beheer van de data het Europese onderzoeksproject “Maximizing Integration Capacity”. De data bestaan voornamelijk uit python-scripts, R-bestanden, en CSV-files met numerieke data.
- *Photographs and Preservation*: In de VRE worden onderzoeksdata en project publicaties beheerd. Bijzonder is dat het team voor een groot deel bestaat uit gebruikers van buiten de universiteit (Stedelijk Museum, Boijmans van Beuningen, Van Abbe Museum).
- *NeuroMed – Noradrenergic control of human cognition*: Het team gebruikt de VRE om documenten, onderzoeksdata en (vanaf 2013) MRI-scans uit te wisselen.

Onderwijs

De bibliotheek versterkt het onderwijs aan de Universiteit Leiden door in samenspraak met opleidingen en scriptiebegeleidersrelevante collecties aan te schaffen en cursussen op maat aan te bieden. Daarnaast ontwikkelen we zelf vooral online cursussen die informatievaardigheid bevorderen.

11 cursussen om informatievaardigheden te bevorderen

In 2012 verzorgden we 248 instructies voor 4351 studenten van vrijwel alle opleidingen. We bieden de traditionele introductiecursus *catalogus zoeken* en de rondleidingen door de bibliotheken tegenwoordig online aan. Klassikale instructies bieden we vooral aan in samenwerking met de opleidingen, zodat we ze op een passend moment in het curriculum plannen (van Bachelor 2 tot en met MA) aan de hand van concrete onderwerpen. De cursisten waarderen deze aansluiting: ze geven gemiddeld een 7,5 voor onze instructies.

We bieden nu de volgende 11 cursussen aan:

- Basiscursus Informatie vinden aan de hand van eigen onderwerp of casus
- Start een scriptie
- Paper Clinics
- Plagiaat
- Endnote
- Library Crash Course
- How to make your work Open Access
- Library update voor docenten
- Catalogustutorial (online)
- Toolbox wetenschappelijke informatie vinden (online)
- Leiden 2.0 (online)

Samen tegen studieuitval rond scriptiefase

De Universiteit Leiden maakt zich hard om studieuitval rond de scriptiefase terug te dringen. De bibliotheek helpt door samen met scriptiebegeleiders informatievaardigheden te bevorderen. Niet alleen de eerste- en derdejaars bachelor studenten kunnen online of klassikale cursussen informatievaardigheden volgen, maar nu ook premaster studenten, doorstromers en studenten die van een andere (ook buitenlandse) universiteit komen. Behalve de speciale *Start een scriptie* cursus zijn met name *Paper Clinics*, *Endnote* en de *Toolbox wetenschappelijke informatie vinden* erg nuttig voor studenten in de scriptiefase.

Virtuele kennismaking met uw bibliotheek

De virtuele rondleidingen door bibliotheken, collecties, diensten en faciliteiten zijn nu ook beschikbaar voor Rechtsgeleerdheid en Wiskunde en Natuurwetenschappen. Met de virtuele rondleiding kunt u uw eerste bezoek aan de bibliotheek alvast voorbereiden. Hoe ziet de bibliotheek eruit en welke faciliteiten en collecties vindt u er? Voorheen leidden we groepen op de locaties rond. Nu heeft ons personeel in plaats hiervan meer tijd om u met

specifieke vragen te helpen. Bijkomende voordelen van virtuele rondleidingen zijn dat er we een groter bereik hebben, dat u in kunt stappen wanneer en waar het u uitkomt en dat we de rust voor onze bezoekers niet verstoren.

Nieuwe rugnummers: de Library of Congress Classification

Met de verbouwing van de studiezalen bleek het onmogelijk om de classificaties te handhaven die de bibliotheek zelf ontworpen, per studiezaal, gecreëerd had. Daarom voeren we de Library of Congress Classification (LCC) in, vooralsnog voor werken in open opstelling in de Universiteitsbibliotheek en het Library Learning Centre Campus Den Haag. De LCC verdeelt kennis in 21 hoofdcategorieën met elk weer een verschillende hoeveelheid subcategorieën.

De Library of Congress Classification heeft als bijkomende voordelen:

- De indeling op onderwerp sluit beter aan bij de ontwikkeling naar interdisciplinair onderwijs.
- Het is een internationaal geaccepteerd systeem dat in veel bibliotheken wereldwijd gebruikt wordt: herkenbaar dus voor degenen die veel gebruik maken van verschillende bibliotheken en voor onze internationale wetenschappers en studenten.
- Deze manier van boeken ordenen maakt het makkelijk om te snuffelen binnen een bepaald onderwerpsgebied, omdat alle boeken over het onderwerp bij elkaar staan.

Moot Court instructies

In het voorjaar en najaar van 2012 werd het vak Moot Courts weer gegeven aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Dit is een verplicht vak waarbij tweedejaars studenten Rechtsgeleerdheid en derdejaars studenten Fiscaal en Notarieel Recht een rechtszaak simuleren. De Bibliotheek Rechten bereidt de studenten voor met een bibliotheekinstructie op maat.

Prof. Mr. dr. C.G. Breedveld-de Voogd:

“De bibliotheekinstructie voor Moot Courts is essentieel voor de studenten om het vak goed af te leggen. Zij moeten zelfstandig literatuur en jurisprudentie opzoeken om over een casus te kunnen pleiten. Bij de bibliotheekinstructie maken zij gebruik van computers om informatie digitaal en in hardcopy te verzamelen en om juridische databanken te leren raadplegen.”

Groepswerkplekken

Studenten krijgen steeds vaker groepsopdrachten. Toen we in de Universiteitsbibliotheek de oude tafels uit de kantine als proef in de Noordhal plaatsten werden dit meteen geliefde plekken voor groepjes studenten. Zij hadden grote behoefte aan plekken waar ze konden samenwerken. Met de verbouwing realiseren we 4 samenwerkruimtes voor groepen van ongeveer zes personen. Zij beschikken daar over een grote overlegtafel, netwerkaansluitingen, wifi, een smartboard en een flatscreen. Bovendien wordt in de studiezaal een deel ingericht met ronde tafels, waar groepjes samen kunnen zitten om aan een opdracht te werken. Ook in de te realiseren media ruimte is gedacht aan samenwerking: daar kunnen groepjes samen tv of streaming media kijken.

Mediawijzer: maak kennis met open access

Samen met ICLON en met medefinanciering van Mediawijzer ontwikkelden we bronnenwijzer.nl: een webcursus om zelfstandig bekend te raken met het gebruik van open access bronnen. De cursus werd voor scholieren ontwikkeld maar is online vrij toegankelijk: een gouden tip voor studenten die meer willen leren over open access!

Collecties

Wist u dat bijna 200 stukken uit onze bijzondere collecties in 6 musea te zien waren? Tot het British Museum toe? Verder zijn we in 2012 weer prachtige aanwinsten rijk geworden waaronder een omvangrijke collectie e-books voor Azië en Midden-Oostenstudies en een collectie met vele eerste drukken van de dichter Kneppelhout.

15x nieuw in de algemeen wetenschappelijke collecties

Nieuws over aanwinsten van de Universiteit Leiden voor algemeen wetenschappelijke collecties vindt u op onze website. Hier volgt een greep uit de collecties die nieuw of op een nieuwe manier beschikbaar zijn gekomen door bijvoorbeeld aankopen, schenkingen, digitalisering, ontsluiting in de Catalogus.

- Een unieke collectie hedendaagse boeken, manuscripten en documenten uit Marokko, plus correspondentie tussen Marokko-onderzoekers uit de hele wereld. Mostapha Naji, een begrip onder onderzoekers die zich met Marokko bezighouden, bracht de collectie bij elkaar. Na zijn overlijden dreigde zijn verzameling verloren te gaan. Dankzij financiering en bemiddeling door het Leids Universitair Centrum voor de studie van Islam en Samenleving (LUCIS) in samenwerking met Universitaire Bibliotheken Leiden, het Nederlands Instituut in Marokko (NIMAR) en de Stichting Oosters Instituut werd de collectie gered. Dit is een concreet resultaat dat mede te danken is aan het Faculty Liaison programma van de Universitaire Bibliotheken Leiden. De collectie komt beschikbaar na de hoognodige restauratie.
- Een omvangrijke collectie e-books van Brill ten behoeve van Azië en Midden-Oostenstudies (LIAS). Alle boeken zijn fulltext doorzoekbaar en geschikt om vanaf het scherm te lezen of in PDF te downloaden via de Catalogus. Deze aanwinst bevestigt de belangrijke historisch sterke band tussen de Azië en Midden Oosten studies in Leiden en de uitgever Brill.
- Digitale tijdschriftarchieven van Institute of Physics (IOP), Nature Publishing Group, Optical Society en Royal Society of Chemistry, alle te vinden in de Catalogus. Deze aanschaf is een belangrijke stap in ons streven om zoveel mogelijk digitaal aan te bieden.
- Elk jaar stelt Universitaire Bibliotheken Leiden de Keuzegids Universiteiten beschikbaar via de Catalogus.
- Parker Library on the Web: Een collectie van gedigitaliseerde handschriften en teksten over godsdienstgeschiedenis van de vroege Middeleeuwen tot de Reformatie.
- De Linguistic Bibliography Online geeft bibliografische en onderwerpsgegevens van boeken, van artikelen uit bundels en van artikelen en boekbesprekingen uit ca. 2800 tijdschriften.
- De bibliotheek van de Universiteit Leiden heeft haar abonnement op ProQuest Dissertations and Theses - Abstracts & Index uitgebreid met full text toegang.

- The Literary Encyclopedia: een gestaag groeiende database met achtergrondinformatie (in het Engels) over klassieke en moderne literatuur, geschreven door specialisten wereldwijd. De Engelse, Amerikaanse, Duitse en Russische literatuur is ruim vertegenwoordigd.
- The Chicago Manual of Style online (CMS): een stijlgids voor Amerikaans Engels, die sinds 1906 door de University of Chicago wordt uitgegeven.
- Kürschner Deutscher Gelehrten-Kalender Online: Deze database bevat de gegevens van circa 77.000 wetenschappers werkzaam in Duitstalige landen.
- De International Encyclopedia of Political Science is een naslagwerk op het gebied van Politicologie, Internationale betrekkingen en Bestuurskunde.
- De online versie van de vierde editie van de American Psychiatric Association's *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, of DSM-IV.
- Cambridge Books Online: eBooks op het gebied van Geesteswetenschappen, Archeologie, Sociale Wetenschappen, Rechtsgeleerdheid, Wiskunde en Natuurwetenschappen. De Bibliotheek heeft nu toegang tot de volledige tekst van 1168 eBooks uit 2009, 2010 en 2011.
- Voor Archeologie en Klassieke Studies zijn twee gratis databases beschikbaar via de Catalogus: The Ancient World Online (AWOL) en Corpus Vasorum Antiquorum (CVA). AWOL is een platform voor attendering en bespreking van open access materiaal (met name tijdschriften) over de Oudheid; CVA biedt een reeks catalogi van met name Grieks geschilderd aardewerk uit de Oudheid in museumcollecties over de hele wereld.

Naast aanwinsten hebben we ook afscheid genomen van aanzienlijke hoeveelheden papieren collecties op de locaties Wiskunde & Natuurwetenschappen en Sociale Wetenschappen die inmiddels digitaal beschikbaar zijn.

Nieuw in de bijzondere collecties

Nieuws over aanwinsten van de Universiteit Leiden voor bijzondere collecties vindt u op onze website. Hier volgt een greep uit collecties die nieuw of op een nieuwe manier beschikbaar zijn gekomen door bijvoorbeeld aankopen, schenkingen, digitalisering, ontsluiting in de Catalogus.

Gedigitaliseerde of gecatalogiseerde bijzondere collecties

- Nu digitaal beschikbaar: 267 Midden-Oosterse handschriften met in totaal 110.000 pagina's uit de collecties van Joseph Justus Scaliger (1540-1609) en Jacobus Golius (1596-1667), dankzij een samenwerking van Brill en UBL.
- Ontsluiting van een deel van de zeldzame en kwetsbare Tibetaanse blokboeken uit de voormalige bibliotheek in het Kern Instituut. Vrijwilliger Peter Kersten catalogiseerde een deel van de collectie zodat u ze per deel of per titel op kunt vragen in de Catalogus.
- Nu op te vragen via de Catalogus: de niet in Nederland gedrukte pamfletten en eenbladsdrukken uit de collectie van de BibliothecaThysiana, de collecties pamfletten van de UBL (tot 1690) en de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde (tot 1650), oude drukken van het Ministerie van Justitie en van de parochiebibliotheken van Langeraar, Nieuwkoop en Kethel.
- 47 nieuwe collectiebeschrijvingen, waaronder: Collectie De Grijs (archivalia van sinoloog), Collectie Bulder (prenten en tekeningen), Collectie-Alewijn (manuscripten en oude drukken)

15 aanwinsten voor bijzondere collecties

- manuscriptkaart *Caerte van de Holenpolder*, Pieter Leynssen (1626)
- manuale voor het Klooster van de Annunciaten te Sint-Winoksbergen verzameling grafiek van Ab Steenvoorden
- aquarel *Fabrieksgebouw*, Wim Sinemus, mogelijk gemaakt door Stichting Vrienden van de Universiteitsbibliotheek Leiden
- twaalf foto's van Koen Wessing (1942-2011) uit o.a. zijn beroemde series over Nicaragua en Chili
- een uiterst zeldzaam boekje over de laatste uren van Filips II: *Relationedellaregiliosamorte di Don Filippo Secondo re di Spagna et l'Indieseguita à dì 13. di settembre 1598* / Bernardino Beccari
- een collectie van 12 negentiende-eeuwse Arabische handschriften met *icaze's*: spirituele genealogieën van de Bektashi soefi-orde uit de Europese provincies van het Osmaanse Rijk (Balkanlanden inclusief Griekenland)
- een verzameling tekeningen en prenten van Haagse en Rotterdamse kunstenaars, met dank aan Dhr. H. Vrijmoed
- een collectie grafiek van Dick Cassée, met dank aan Mw. M. Abeling-Willemse
- 36 oude drukken op het gebied van embleemboeken en het leren van Latijn, uit de nalatenschap van Mw. Dr. A. Frank-van Westrienen
- een selectie van unica op het gebied van de exacte wetenschappen, uit de nalatenschap van Dhr. H.B.G. Casimir
- een collectie met bijzondere edities en vele eerste drukken van de dichter Kneppelhout, met dank aan Dhr. C. Kneppelhout

- aanvullende uitgaven op onze collecties uit de bibliotheek van het Instituut voor Nederlandse Lexicologie
- de kerncollectie van Jan van Leeuwen (1932) inclusief auteursrechten, met dank aan de fotograaf zelf
- 21 fotoafdrukken van Ernst Loeb (1878-1957), van wie tot nog toe maar enkele afdrukken in publieke collecties bekend waren, met dank aan door de kleindochter van de fotograaf.

3 tentoonstellingen binnenshuis

Met deze drie tentoonstellingen in de Universiteitsbibliotheek in 2012 lieten we u kennis maken met wat er in onze bijzondere collecties zoal te vinden is en wat het (hedendaags) belang ervan is voor cultuur, maatschappij, onderzoek en onderwijs:

- *Topografisch Geheugen. Topstukken uit de verzameling Nederlandse topografie*
- *Occhio! Verborgen tekeningen uit Italië*
- *J.M.H. van der Sande's Bibliotheca Pharmacia*

2 tentoonstellingen buitenshuis

In 2012 wijdde Museum Meermanno twee tentoonstellingen aan oosterse handschriften en kaarten en atlassen uit onze bijzondere collecties.

- *Cyprus Insula. Kaarten van Cyprus uit de Lage Landen* in Museum Meermanno. De Universiteit Leiden, Museum Meermanno en de Ambassade van de Republiek Cyprus organiseerden deze tentoonstelling ter gelegenheid van het Cypriotische Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie in de tweede helft van 2012.
- *Turksche Boucken. De oosterse verzameling van Levinus Warner, diplomaat in zeventiende-eeuws Istanbul* in Museum Meermanno. Deze tentoonstelling was een samenwerkingsproject van de Universiteit Leiden en Museum Meermanno ter viering van 400 jaar betrekkingen tussen Nederland en Turkije. Voor het eerst in lange tijd kon een breed publiek een fraaie collectie oosterse handschriften zien. Zijne Excellentie Uğur Doğan, ambassadeur van Turkije, opende de tentoonstelling.

5x universitaire collecties in (inter)nationale musea

De bijzondere collecties van de Universiteit Leiden zijn regelmatig te vinden in tentoonstellingen van musea in Nederland en ver daar buiten. In totaal leenden we in 2012 meer dan 50 stukken uit:

1 werk van Paul Citroen, *Metropolis*, aan Barbican Art Gallery te Londen voor de tentoonstelling *Bauhaus: Art as Life*.

14 verschillende werken aan British Museum te Londen voor de tentoonstelling *Hajj: Journey to the Heart of Islam*.

15 foto's en fotoboeken aan Nederlands Fotomuseum Rotterdam voor de tentoonstelling *Feest van het fotoboek*.

19 uiteenlopende werken aan Kunsthal Rotterdam voor de tentoonstelling *Zoet&Zout. Water en de Nederlanders*. Onze conservator Fotografie Maartje van den Heuvel was medeorganisator. Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Willem-Alexander opende de tentoonstelling. Voor het

gelijknamige boek bij de tentoonstelling ontving Maartje van den Heuvel als medeauteur een Gouden Tulp voor beste non-fictie in de Nederlandse boekhandels.

22 verschillende werken aan Museum Boerhaave voor de tentoonstelling *Geletterd en Geleerd. Brill, 330 jaar typografie voor de wetenschap*.

18 Snapshots in uw mailbox

Een snapshot is ons reguliere digitale cadeautje voor iedereen die geïnteresseerd is in de bijzondere collecties van de Universiteit Leiden. Via e-mail sturen we gemiddeld twee keer per maand een afbeelding van een bijzonder object en een bijbehorend verhaal aan degenen die zich voor deze dienst aangemeld hebben. Meldt u zich ook aan om Snapshots te ontvangen in uw mailbox.

Een kleine greep uit onze snapshots van 2012:

- Nr. 81. Afbeelding van een promotieplechtigheid aan de Leidse universiteit, 1721
- Nr. 89. Een dichtbundel van Vasalis geïllustreerd door Cees Bantzinger
- Nr. 96. De Ark van Noach: Een Arabisch christelijk handschrift

20x in Leidsch Dagblad: de Schatkamerserie

Leidsch Dagblad opende in 2012 de schatkamer van de Universitaire Bibliotheken Leiden: een wekelijkse rubriek in de krant waarin een stuk uit de bijzondere collecties in de schijnwerper kwam te staan. De serie bestond uit 20 artikelen, zoals deze over 'een liefde op Java'. Hiermee lieten we een breed publiek in Leiden, binnen en buiten de universitaire gemeenschap, zien wat we in huis hebben.

25.000 academische collecties online

De negen universiteiten die verenigd zijn in de Stichting Academisch Erfgoed (SAE), waaronder Leiden, lanceerden academischecollecties.nl om 25.000 objecten uit hun bijzondere collecties te presenteren aan een breed publiek. Op de website kunt u de collecties van de verschillende instellingen in één keer doorzoeken. Het project ontving subsidie van het Ministerie van Economische Zaken/SenterNovem vanwege innovatie. Leiden's bijdrage bestaat uit het archief van Snouck Hurgronje en de portretten van hoogleraren.

3 ontdekkingen in de bijzondere collecties

In 2012 deden bezoekers drie bijzondere ontdekkingen in onze collecties:

- Middeleeuws afval gevonden in de Leidse Universiteitsbibliotheek
- Middeleeuwse college-aantekeningen gevonden
- Leidse studente stuit op brieven van Robert Lowth.

5x collega's in de prijzen

Het regende prijzen voor onze medewerkers in 2012 voor onderzoek dat zij grotendeels in onze collecties deden, maar ook grotendeels in hun eigen tijd.

- Een Gouden Tulp voor conservator Maartje van den Heuvel, Conservator Fotografie, voor haar bijdrage aan het beste non-fictieboek in de Nederlandse boekhandel *Zoet&Zout. Water en de Nederlanders.*
- De Mr. K.J. Cathprijs voor conservator Maartje van den Heuvel, Conservator Fotografie, voor haar bijzondere inspanningen om de fotocollecties van de Universiteit Leiden zichtbaar en toegankelijk te maken voor een groot publiek.
- KNAW's De la Court-Prijs voor Bram Jagersma, vakreferent Taalwetenschap, voor zijn onbezoldigde moderne studie naar het spijkerschrift waarmee hij het Soemerisch weer tot leven brengt.
- Een Gemeentelijke Erepenning van Katwijk voor Leendert de Vink, medewerker Opslag & Plaatsing, vanwege het bestuderen van en publiceren over het Katwijk dialect, waardoor de kennis hierover bewaard blijft en levend gehouden wordt. Onlangs verscheen zijn boek 'Aan boord van een Katwijkse bomschuit in de 18e eeuw', een hertaling van de oudste Katwijkse tekst over het leven op een bomschuit. De oorspronkelijke tekst wordt bewaard in de Universiteitsbibliotheek Leiden.
- Een gouden penning van Teylers Museum voor Annette Hemmes-Hoogstadt, als vrijwilliger werkzaam bij onze Bijzondere Collecties, voor haar inzending samen met Greet Jungman over Middelnederlandse rijmspreuken.

Kwaliteit

We hebben flinke stappen gezet om de kwaliteit van onze collecties, diensten en faciliteiten te beoordelen, te monitoren en bij te sturen. We kregen 20% response op een tevredenheidsonderzoek en onze medewerkers met een publieksfunctie ondergingen een heuse 'AHa-erlebnis'.

20% response op ons tevredenheidsonderzoek

In november riepen we de universitaire gemeenschap op om deel te nemen aan een grote tevredenheidsenquête. We maakten gebruik van de internationale tool LibQual, zodat we een goede kant-en-klare vragenlijst konden gebruiken en de resultaten konden vergelijken met die van andere universiteitsbibliotheken. We hadden een hoge response van 20% en we kregen een gemiddelde beoordeling. Een paar aandachtspunten die we naar aanleiding van het onderzoek op onze agenda hebben gezet zijn: (communicatie rond) thuistoegang, gebruik van de nieuwe catalogus en drukte in de bibliotheek.

Prestatie indicatoren

Om de doelstellingen uit ons meerjarenbeleidsplan meetbaar te maken heeft Universitaire Bibliotheken Leiden in 2012 een flinke lijst opgesteld van zogenaamde 'prestatie indicatoren'. We kunnen nu elk jaar de resultaten vergelijken met die van voorgaande jaren en bijsturen waar nodig. De prestatie indicatoren helpen ons tegelijkertijd de kwaliteit van onze diensten te monitoren en dit jaarverslag op te stellen!

3 voorbeelden van succesvolle Faculty Liaison

Ons Faculty Liaison programma, waarmee Universitaire Bibliotheken Leiden samen met opleidingen kijkt hoe we elkaar kunnen versterken ten behoeve van onderwijs en onderzoek, begint inmiddels haar vruchten af te werpen. Hier zijn drie voorbeelden van resultaten die er voor een groot deel aan te danken zijn:

- De redding van de Naji collectie
- Een verdrievoudiging van het aantal Virtual Research Environments
- 1000 scripties online beschikbaar via het Scriptie Repositorium

Een AHa-Erlebnis in Leiden

Soms moet je even volledig buiten je kader stappen om een frisse blik te werpen op de gang van zaken en hoe deze beter of anders kunnen. Ruim 60 medewerkers met een publieksfunctie bij de Universitaire Bibliotheken Leiden deden dit tijdens een studiemiddag over klantgerichtheid: ze vergeleken de bibliotheek met een supermarkt.

Anneke Dirkx, Hoofd Informatie en Gebruikersondersteuning, licht toe:

Wat kan een bibliotheek leren van de klantgerichtheid van een supermarkt? Ruim 60. Iedere bibliotheekmedewerker is klant van een supermarkt. Door na te denken over de manier waarop Albert Heijn klantgericht werkt, hoopten wij aanknopingspunten te vinden om over onze eigen werkwijze na te denken. Onze klanten hebben vooral op indirecte wijze baat gehad bij de studiemiddag. Het heeft geleid tot meer klantbewustzijn bij de deelnemers. Ook is er een stroom van mails op gang gekomen over zaken die niet goed geregeld zijn voor klanten. […] deze worden door leidinggevenden consequent en indien nodig herhaald, doorgespeeld naar de betreffende afdelingen.

(De volledige tekst van Anneke Dirkx is gepubliceerd in Informatie Professional 02/2013)

Bakkie troost

Na een succesvolle proef eind 2011, kwam Coffeestar elk weekend en in de kerstvakantie van 2012 verse koffie en sandwiches verkopen in de kantine van de Universiteitsbibliotheek. Andere cateringfaciliteiten van de universiteit zijn dan gesloten. Onze bezoekers zijn niet tevreden over de kwaliteit van de automatiek en vol lof over Coffeestar, zo blijkt wel uit opmerkingen op social media, dus we blijven knokken voor een goede koffievoorziening ín de UB.

- Na 4 bakken koffie uit de automaat toch maar eens de Coffeestar proberen: “Het was of een engeltje op mijn tong piste”(Leiden Master blog)
- De enige tip op FourSquare bij Koffiekamer Universiteitsbibliotheek Leiden:

- De koffietweetactie vanuit @UBLeiden leverde in totaal meer dan 100 retweets op:

Financieel overzicht 2012

UBL heeft het begrotingsjaar 2012 in eerste instantie afgesloten met een positief exploitatieresultaat van k€ 547. Het gerealiseerde overschot is voor k€ 366 toe te schrijven aan de vrijval van reorganisatievoorzieningen. De begroting was gebaseerd op een sluitende exploitatie.

UBL heeft in de loop van het jaar gevraagd de toen reeds verwachte vrijval van de voorzieningen te mogen aanwenden om de overgenomen Aziatische collecties van de East Asian Library en het voormalige Instituut Kern in 2013 en 2014 volledig te kunnen catalogiseren. Deze collecties ondersteunen profielbepalende onderzoeksthema's van de Universiteit Leiden. In overleg met het College van Bestuur is besloten de benodigde middelen voor deze operatie beschikbaar te laten komen in 2013 en 2014. Het boekjaar 2012 is daardoor afgesloten met een klein verlies van k€ 23.

De gerealiseerde personeelsbezetting bedroeg in 2012 112,4 fte. Dat is 4,1 fte minder dan begroot. Met het gerealiseerde aantal bleef UBL binnen de voor 2012 vastgestelde normformatie van 112,6 fte.

Exploitatieoverzicht 2012

Universitaire Bibliotheken Leiden	*Begroting 2012 k€*	*Realisatie 2012 k€*	*Realisatie 2011 k€*
BATEN			
Universitaire bijdrage	10.784	10.820	11.153
Bijdrage geoormerkte projecten CvB (KvT/ VNF)	261	210	243
KNAW baten	14	0	
NWO baten			
Baten werk i.o.v. derden	244	269	276
Overige baten	3.645	3.320	4.131
TOTALE BATEN	**14.948**	**14.619**	**15.803**
LASTEN			
Salarislasten inclusief sociale lasten	6.632	6.404	6.910
Inhuur personeel	0	382	246
Mutatie schuld vakantiedagen	0	-16	11
Overige personeelslasten	197	134	132
Dotaties personele voorzieningen	0	-335	295
Personeelslasten	6.829	6.569	7.594
Huisvestingslasten	100	187	150
Afschrijvingslasten	157	57	56
Algemene lasten	7.862	7.751	7.547
Inkomensoverdrachten		78	121
Financiële lasten			
Materiële lasten	*8.119*	*8.073*	*7.874*
TOTALE LASTEN	**14.948**	**14.642**	**15.468**

Exploitatieresultaat gewone bedrijfsvoering	**0**	**-23**	**335**

Formatieoverzicht 2012

Universitaire Bibliotheken Leiden	*Begroting 2012 fte*	*Realisatie 2012 fte*	*Realisatie 2011 fte*
Eigen Personeel	116,5	112,4	118,9
TOTAAL PERSONEEL	**116,5**	**112,4**	**118,9**

Nog even wat belangrijke cijfers op rij…

2012		2011
6	locaties	5
8	nieuwe Virtual Research Environments	4
17	internationale gastonderzoekers, Brill en Elsevier fellows	20
94	uur per week open (locatie UB)	94
112,4	Werknemers (fte)	118,9
358	cursussen	289
848	abonnees ontvingen 18 Snapshots	750
1052	nieuwe publicaties in Leids Repositorium	1490
1400	werkplekken waarvan 336 met computer in 2012	1400
2006	bezoekers voor 4 tentoonstellingen	5736
5932	cursusdeelnemers	3945
16.000+	openingsuren (alle UBL locaties samen)	16.000+
21.000	gedrukte boek aanwinsten	19.748
40.500+	elektronische tijdschriften	39.000+
61.899	vragen beantwoord via balies, telefoon en online	65.158
91.649	keer zijn (delen van) e-books gebruikt	61.841
212.684	uitleningen	237.857
375.315	websitebezoekers	340.510
1.045.000+	e-books	1.000.000+
1.400.000+	downloads in Leids Repositorium	930.000
2.600.000+	geraadpleegde artikelen in e-journals	2.500.000+
4.200.000+	boekbanden	4.200.000+
4.364.000+	zoekacties in de Catalogus	2.344.500+